

MAAHANTUOTUJEN ELINTARVIKKEIDEN PAKKAUSMERKINNÄT

VALVONTAPROJEKTI 2024–2025

Projektiyhteenvedo

JOHDANTO

Vantaan elintarvikevalvonta käynnisti vuonna 2024 valvontaprojektin, jonka tavoitteena oli ohjeistaa toimijoita elintarvikkeiden pakkausmerkintävaatimuksissa sekä tarkastaa toimipaikoissa (vähittäismyymälät ja maahantuojat/tukut) pakkausmerkintöjen oikeellisuutta. Projektityyppisellä valvonnalla haluttiin selvittää, noudattavatko Suomeen elintarvikkeita maahantuovat toimijat ja maahantuotuja tuotteita myyvät toimijat pakkausmerkintävaatimuksia.

Elintarvikkeista annettavilla tiedoilla ilmoitetaan kuluttajalle oikeat ja riittävät tiedot elintarvikkeista sekä suojataan kuluttajaa terveysvaaroilta ja taloudellisilta tappioilta. Elintarvikkeista annettavat tiedot eivät saa johtaa kuluttajaa harhaan.

Pakkausmerkintöjen pitää olla totuudenmukaiset ja riittävät ja ne pitää olla Vantaalla sekä suomen että ruotsin kielillä, koska Vantaa on kaksikielinen kunta. Suomen- ja ruotsinkielisten pakkausmerkintöjen puuttuminen voi aiheuttaa asiakkaille terveyshaittaa kuten esimerkiksi allergisen reaktion tai asiakas säilyttää elintarviketta väärin, jos säilytysohje tai sen käännös puuttuvat.

Pakkausmerkintätarkastukset tehtiin pääasiassa suunnitelmallisen Oiva-tarkastuksen yhteydessä ja toimijoille ennalta ilmoittamatta. Tarkastuksella eri toimipaikoissa pyrittiin tarkastamaan viiden elintarvikkeen pakkausmerkinnät erillisen tarkastuslomakkeen mukaisesti. Tarkastettavat tuotteet valittiin satunnaisesti ensisijaisesti toimijan itse maahantuomista ja teollisuuden valmiiksi pakkaamista elintarvikkeista. Tuotteet valittiin pääasiassa neljästä eri tuoteryhmästä: kuivaelintarvikkeet, täyssäilykkeet, pakasteet/tuore liha sekä pakasteet/lihavalmistetut. Projektin ulkopuolelle jätettiin erityislainsäädännön tuotteista mm. ravintolisät, hunaja ja oliiviöljy. Tarkastuksella täytettiin tarkastuslomake, johon oli koottuna pakkausmerkinnöistä tarkastettavat asiat. Pakkausmerkintöjen fontin oikeellisuutta ei tarkastettu.

Tarkastuksilla tarkastettiin ensin pistokoeluontoisesti useita tuotteita, joista tarkastettiin, onko niissä pakkausmerkintöjä suomeksi ja ruotsiksi. Kun todettiin, että myynnissä olevien tuotteiden kielivaatimus on riittävän kattava, tarkastettiin pakkausmerkintöjen oikeellisuutta valitsemalla satunnaisesti viisi tuotetta eri tuoteryhmistä. Näistä tuotteista tarkastettiin yksityiskohtaisesti pakkausmerkintöjen vaatimustenmukaisuus.

Kielivaatimuksen lisäksi tuotteista tarkastettiin pakkausmerkinnät seuraavien asioiden osalta:

- elintarvikkeen nimi (virallinen, tavanomainen ja kuvaava)
- toimijan/valmistajan nimi ja osoite

- sisällön määrä
- parasta ennen / viimeinen käyttöpäivä
- ainesosaluettelo
- allergeenit korostettuna
- alkuperämaa, jos sen ilmoittamatta jättäminen voi johtaa harhaan
- ravintoarvomerkintä
- erätunnus
- säilytys- ja käyttöohje (tarvittaessa)
- voimakassuolaisuusmerkintä
- merkintä "säteilytetty" tai "käsitelty ionisoivalla säteilyllä"

Sekä pakasteiden ja lihatuotteiden osalta seuraavat merkinnät:

- tunnistusmerkki (eläinperäiset)
- sana "pakastettu" tai "pakaste"
- tieto, ettei sulatuksen jälkeen saa pakastaa uudelleen
- pakkaustapa (suojakaasu)
- merkintä pakastamispäivämäärästä (koskee seuraavia: pakastettu liha, pakastetut raakalihavalmisteet ja pakastetut jalostamattomat kalastustuotteet).
- leikatun naudanlihan alkuperämerkinnät (alkuperä: maa tai syntynyt: maa, kasvatettu: maa ja teurastettu: maa, teurastettu: maa + teurastamon hyväksymisnumero, leikattu: maa + leikkaamon hyväksymisnumero)
- naudan jauhelihan alkuperämerkinnät: syntynyt: maa, kasvatettu: maa tai alkuperä (luetellaan maat, joissa eläin on syntynyt ja kasvatettu): teurastettu: maa, valmistettu: maa
- sianlihan, lampaan- ja vuohenlihan sekä siipikarjanlihan alkuperämerkinnät: kasvatusmaa ja teurastusmaa

Tarkastuksia tehtiin yhteensä 26 kpl, joista 25 oli eri toimipaikkoja. Kohteiksi valikoitui pääasiassa vähittäismyymälöitä ja varastoja/tukkuja, joilla on omaa elintarvikkeiden maahantuontia.

TULOKSET

Tarkastetusta 25 toimijapaikassa vain seitsemässä (7) ei havaittu virheitä elintarvikkeiden pakollisissa pakkausmerkinnöissä (Taulukko 1). 18 eli 72 %:ssa tarkastetuista toimipaikoista havaittiin puutteita elintarvikkeiden pakollisissa pakkausmerkinnöissä.

Taulukko 1. Tarkastettujen toimipaikkojen jakaantuminen

Toimipaikat	Määrä	Osuus (%)
Pakkausmerkinnät olivat kunnossa	7	28
Epäkohtia pakkausmerkinnöissä	18	72

Tuotekohtaiseen tarkasteluun valittiin kustakin myymälästä keskimäärin 5 tuotetta pakkausmerkintöjen osalta. Tuotteita tarkastettiin yhteensä 126 kpl, joista 54 tuotteessa (43 %) havaittiin jokin virhe pakkausmerkinnöissä tai kielivaatimuksessa. Kielivaatimus oli puutteellinen 34 tuotteessa eli 63 % kaikista pakkausmerkintöjen virheistä johtui suomen- ja/tai ruotsin kielen käännösten osittaisesta puuttumisesta. Lisäksi havaittiin, etteivät käännökset vastanneet täysin pakkauksessa muilla kielillä olevia tietoja. Osittaisissa käännöksissä saattoi olla kääntämättä esim. tuotteen nimi, alkuperämaa, säilytysohje, käyttöohje tai ravintoarvomerkintä. Taulukoissa 2 ja 3 on esitetty pakkausmerkinnöissä havaittuja puutteita ja niiden määrät tuotteissa. Samoissa tuotteissa saattoi olla useita eri epäkohtia.

Taulukko 2. Pakkausmerkinnöissä havaitut puutteet ja niiden määrät

Pakkausmerkinnässä havaittu puute	Tuotteiden määrä
Suomen- ja ruotsinkielinen käännös puutteellinen	34
Allergeenitiedot puutteelliset	16
Elintarvikkeen nimi puuttui	7
Käyttöohje puuttui	7
Voimakassuolaisuusmerkintä puuttui	7
Ravintoarvomerkinnät puuttuivat	6
Säilytysohje puuttui	6
Valmistajan/maahantuojan nimi ja osoite puuttui	3
Pakattu suojakaasuun -merkintä puuttui	3
Alkuperämaa-merkintä puuttui	2
Ainesosaluettelo puuttui	1

Taulukko 3 Pakasteiden pakkausmerkinnöissä havaitut puutteet ja niiden määrät

Pakasteen pakkausmerkinnässä havaittu puute	Tuotteiden määrä
Sana "pakaste" tai "pakastettu" puuttui	3
Tieto ettei sulatuksen jälkeen saa pakastaa uudelleen puuttui	3
Pakastamispäivämäärä puuttui	1

Pakkausmerkintöjen tarkastuksissa ei havaittu puutteita sisällön määrän merkitsemisessä eikä parasta ennen tai viimeinen käyttöpäivä päiväysten merkitsemisessä. Samoin tuotteiden erätiedot olivat pakkauksissa vaikkakin muutamassa tuotteessa ne olivat peittyneet toimipaikassa laitetun etiketin alle. Samoin yhdessä eläinperäisessä tuotteessa vaadittava tunnistusmerkki oli peittynyt etiketin alle. Lihan alkuperämerkinnät olivat kunnossa.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Toimijoiden ohjausta ja neuvontaa on jatkettava edelleen pakkausmerkintöjen kieli- ja sisältövaatimuksissa, jotta tietoisuus vaatimuksista lisääntyy ja myös toimijat oppivat itse huomaamaan mahdolliset virheet pakkausmerkinnöissä ja oppivat laatimaan pakkausmerkintöjen käännökset oikein.

Jos elintarvike-erät saapuvat Suomeen tukkumyyjille tai suoraan vähittäismyymälöihin ilman suomen- ja ruotsinkielisiä merkintöjä, pitää merkinnät lisätä myymälöissä erillisillä tarroilla. Kun pakkausmerkinnöissä on puutteita tukkumyymälöissä, ongelma heijastuu edelleen vähittäismyymälöihin, jotka hankkivat tuotteensa tukuista.

Erityisen ongelman tuotteiden etiketöinnissä tekee tuotteen pieni koko, jolloin etiketin asettaminen tuotteeseen on vaikeaa, jotta tuotteen ulkonäkö ei myynnillisesti heikkene eikä etiketti peitä tärkeitä esim. päivämäärätietoja. Tuotetiedoista esim. ravintoarvomerkintä jäivät usein kääntämättä ja laittamatta pienen tuotteen etikettiin. Pienissä tuotteissa etikettejä on myös huonosti sijoitettuna tuotteeseen, jolloin etiketti saattaa peittää esim. ravintoarvomerkinnän, jota ei ole käännetty suomen ja ruotsin kielille. Maahantuojien tavoitteena on kyllä saada tuotteisiin suomen- ja ruotsinkieliset pakkausmerkinnät jo teollisuudessa, mutta jos tämä ei ole mahdollista pitää maahantuojan itse tarroittaa tuotteet vaadittavilla pakkausmerkinnöillä.

Toimipaikoissa jatketaan pakkausmerkintöjen tarkastamista Oiva-tarkastusten ja asiakasvalitusten yhteydessä. Tarvittaessa havaituista puutteista annetaan toimijoille korjauskehoituksia tai määräyksiä, joiden toteutumista kohteiden tarkastajat seuraavat uusintatarkastuksin. Joskus voidaan edetä myös uhkasakkoihin, seuraamusmaksuun tai asiasta voidaan joutua tekemään poliisille tutkintapyyntö. Elintarvikeviranomaisten

tehtävänä on mm. suojella kuluttajien etuja ja valvoa kuluttajille annettavia tietoja. Valvonnan tavoitteena on mm. ehkäistä menettelytavat, jotka voivat johtaa kuluttajia harhaan. Elintarvikkeiden on oltava kuluttajalle turvallisista ja elintarvikkeiden myynti ilman suomen- ja ruotsinkielisiä pakkausmerkintöjä on lainsäädännön vastaista.

Projektin yhteydessä pakkausmerkintäpuutteiden keskeisimmäksi syyksi arvioitiin merkintöjen täydentämisen työläys ja kustannusvaikutukset sekä kielitaito.

Suoritettuun projektiin valittiin toimipaikkoja sitä mukaan, kun tarkastuksella oli todettu, että myynnissä olevien tuotteiden kielivaatimus oli riittävän kattava. Vuosien 2024–2025 aikana pakkausmerkintäasiasta annettiin 39 korjauskehotusta vähittäis- ja tukkumyyntipaikoille lähinnä tuotteiden kielivaatimuksen puutteellisesta toteutuksesta. Korjauskehotuksien yhteydessä toimijoita ohjeistettiin pakkausmerkintävaatimuksista. Kohteisiin tehtiin seurantatarkastus, jotta voitiin varmistua, että pakkausmerkintäpuutteet oli korjattu. Kuitenkin 13 kohteessa puutteita ei ollut korjattu määräaikaan mennessä, jolloin toistuvasta epäkohdasta jouduttiin etenemään hallinnollisiin pakkokeinoihin. Näissä tapauksissa toimijoille lähetettiin kuulemiskirje pakkausmerkintöjen epäkohtien korjaamiseksi sekä laadittiin määräys. Kahden toimijan toimipaikan osalta jouduttiin asettamaan uhkasakko, jotta suomen- ja ruotsinkieliset pakkausmerkinnät saatiin kuntoon.

LÄHTEET

[Elintarviketieto-opas, Ruokaviraston ohje 17068/2](#)

[Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus \(EU\) N:o 1169/2011 elintarviketietojen antamisesta kuluttajille eli EU:n elintarviketietoasetus](#)

[Maa- ja metsätalousministeriön asetus 834/2014 elintarviketietojen antamisesta kuluttajille](#)

Haltiala, P. (2023). Elintarvikepetokset – kartoitus maahantuotujen elintarvikkeiden myynnissä havaitusta petoksellisesta toiminnasta. Kaupunkiympäristön julkaisuja 2023:26. Helsingin kaupunki, Kaupunkiympäristön toimiala. Saatavilla:

<https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/julkaisut/julkaisut/julkaisu-26-23.pdf>

Julkaisija:

Vantaan kaupunki / Ympäristökeskus / Ympäristöterveys 2025

Kannen kuva: Pixabay

